Ed. **461. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 18, 3. okt. 1903, um kosningar til Alþingis.

Nefnd sú, er hin háttvirta efri deild Alþingis fól að athuga frumvarp þetta, sem hjer er um að ræða, hefir átt með sjer allmarga fundi í tilefni af því, og komist að þeirri niðurstöðu er nú skal greina:

Nefndin álítur, að frumvarp þetta sje til töluverðra bóta á núgildandi kosningarlögum, og komi, ef það nær fram að ganga, í veg fyrir agnúa þá, er reynslan hefir sýnt, að á þeim væri.

Í fyrstu varð nokkur ágreiningur innan nefndarinnar um það, hvort aðferðin að stimpla með þar til gerðum stimpli. í staðinn fyrir að gera kross með blýanti, væri heppileg. Nefndin aflaði sjer því allrar þeirrar upplýsingar um það, er hún átti kost á að fá. Þær upplýsingar leiddu til þess, að nefndin varð á einu máli um, bæði seðilgerðina og svo að taka upp stimpil í staðinn fyrir það, að nota blýant við kosningarathöfnina.

Nefndin hefir heyrt því haldið fram af ýmsum, að ef stimpill væri tekinn til notkunar í staðinn fyrir blýant við kosningarathöfnina, þá gæti það leitt til þess, að seðlarnir flekkuðust af bleki, er mundi koma úr stimplinum. Til þess að komast að því, hvað hæft væri í þessu, hefir nefndin reynt margar tegundir af stimplum, og hefir hún komist að þeirri niðurstöðu, að ótti við slíkt væri alveg ástæðulaus.

Nokkrar breytingartillögur hefir nefndin leyft sjer að koma fram með við frumvarpið. Þar eð hún lítur svo á, að breytingartillögur sínar sjeu allar til bóta á frumvarpinu, væntir hún þess, að hin háttv. deild fallist á þær, og samþykki frumvarpið þannig breytt.

Nefndin lítur svo á, að ef breytingartillögur hennar verði samþyktar, þá sje komið í veg fyrir:

1. Að engin óþægindi eða kostnaður geti hlotist af því, þó hinn reglulegi oddviti yfirkjörstjórnarinnar víki úr sæti, meðan á atkvæðatalningu stendur. Því með því að elsti maður yfirkjörstjórnarinnar sje sjálfkjörinn í stað oddvita, þegar svo stendur á, þá er komið í veg fyrir það, að kalla yfirkjör-

stjórnina saman á fund til að kjósa sjer oddvita, er oft gæti haft óþægindi í för með sjer.

2. Að ef þannig lagaður kjörseðill er notaður, geti varla komið fyrir að nokkur maður sje ekki fær um að stimpla yfir hinar hvítu kringlur, sem eru í hinum svarta borða fyrir framan nafn eða nöfn hvers þingmannsefnis, þar af leiðandi komi tæplega fyrir, að atkvæði verði ógild. Það atriði verður nefndin að telja afarþýðingarmikið.

Kostnaður sá, er af því kann að leiða, að útvega stimplana, telur nefndin að hljóti að verða mjög lítill, þar eð stimplarnir munu verða afaródýrir. Og með tilliti til þess, að fá verður mjög marga stimpla fyrst í stað, (ca. 500), telur nefndin, að hver stimpill muni tæplega kosta meira en 50 aura, er mun vera áætlað í heilu lagi. Gúmmistimplar, er ekkert væri grafið á, munu tæplega svo dýrir, hvað þá heldur dýrari.

Einnig telur nefndin það vist, að með þessari aðferð, sem hjer er gert ráð fyrir, muni kosningarathöfnin ganga miklu fljótar; og það eitt út af fyrir sig hefir að áliti nefndarinnar ekki óverulega þýðingu, því undanfarinna ára reynsla hefir sýnt, að í hinum stærri kjörstöðum, sjerstaklega Reykjavík, hefir kosningarathöfnin staðið mjög lengi yfir, er mikið mun hafa komið af því, hve menn hafa verið óákveðnir og hikandi með að gera krossinn.

3. Hvað vakað hefir fyrir nefndinni, hvað þessar breytingartillögur snertir, virðist ekki þurfa að skýra í nefndaráliti.

4. Að nefndin telur heppilegt að lengja tima þann, er megi vera frá því kjörfundur byrjar og þar til honum er slitið, kemur af því, að í sveitum getur oft staðið svo á, að mönnum sje ekki hægt að mæta á hinum ákveðna tíma, af einhverjum heimilisástæðum; en með því að lengja timann eins og nefndin leggur til, þá sje greitt svo fyrir öllum sem hægt sje, til þess að þeir geti neytt atkvæðisrjettar sins.

Eins og kunnugt er, ber undirkjörstjórum 4 krónur á dag yfir þann tima, er þeir eyða til kosningarinnar. Þar sem gera má ráð fyrir því, að sem flestum undirkjörstjórum sje greitt þetta kaup, þá virðist ekkert órjettlæti í því, þó þær eyði meiri hluta dagsins til þess starfs, er þær eru launaðar fyrir.

Þar eð nefndin sjer ekki ástæðu til að fara í nefndaráliti fleiri orðum um frumvarp þetta og þær breytingartillögur, er hún hefir leyft sjer að gera við það, þá leyfir hún sjer að svo komnu eins og þegar er tekið fram, að mæla með því að hin háttvirta deild samþykki frumvarpið þannig breytt.

BREYTINGARTILLÖGUR:

1. Við 1. gr. 2. málsgrein.

Aftan við málsgreinina komi: Oddviti, þó ekki fyr en atkvæðakassar eru opnaðir og atkvæði talin.

2. Við 4. málsgrein:

Fyrir sýslumaður eða bæjarfógeti — — — — — til enda málsgreinarar komi: Sýslumaður eða bæjarfógeti er oddviti yfirkjörstjórnar. Ef hann er frambjóðandi, skal hann þó vikja sæti úr yfirkjörstjórninni meðan atkvæða-

kassarnir eru opnaðir og atkvæði talin, og skal þá elsti maður af hinum yfirkjörstjórunum koma í hans stað.

3. Við 2. grein. 2. málsgrein orðist þannig:

Kjörseðil skal gera á þann hátt, er hjer segir: Hverju nafni skal ætla þverskák, er sje $2^1/_2$ sm. á breidd. Til vinstri handar við nafnskákirnar skal vera svartur borði upp og ofan, 3, sm. á breidd, og í honum miðjum hvítar kringlur, $^1/_2$ sm. að þvermáli. Skal kjörseðill vera svipaður þessu :

Sýnishorn.

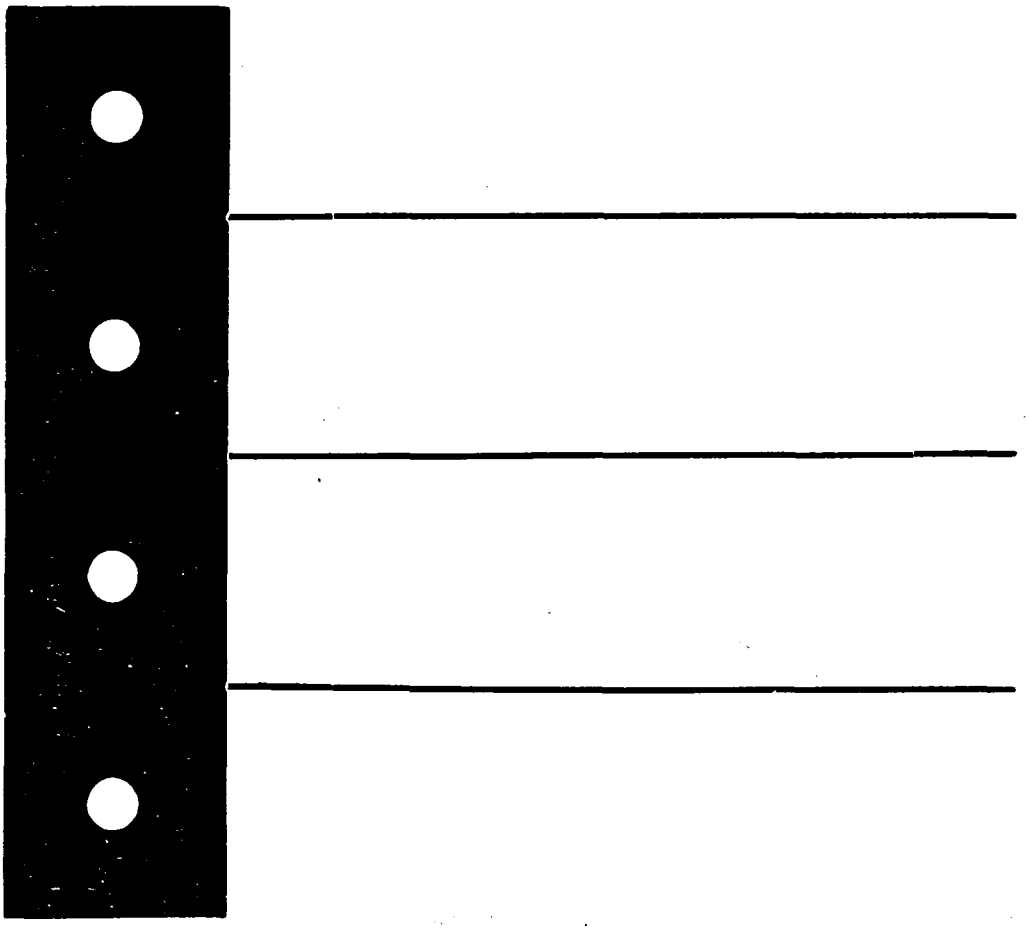

4. Við 4. gr. 1. málsgrein.

Fyrir: »stimpli — — — reiturinn er« komi: Svörtum stimpli, sem kjörstjórnin leggur til, og skal hann vera 1 sm. að þvermáli.

5. við 6. gr. 1. málsgrein.

Greinin orðist þannig:

Atkvæðagreiðslu má ekki slíta meðan kjósendur gefa sig fram, án þess hlje verði á; þá er ekki gefa sig fleiri fram, skal enn bíða $^1/_4$ klukkustundar og taka við atkvæðum þeirra kjósenda, er á þeim tíma gefa sig fram. Þó má

eigi slíta atkvæðagreiðslu að þeim fjórðungi klukkustundar liðnum, meðan kjósendur gefa sig fram, án þess að hlje verði á, og aldrei má atkvæðagreiðslu slíta fyr en 6 klukkustundir eru liðnar frá því, er byrjað var að taka við atkvæðum.

Þegar allir viðstaddir kjósendur hafa átt kost á að greiða atkvæði, greiða þingmannaefnin og umboðsmenn, ef þeir hafa kosningarjett, svo og kjörstjórnin atkvæði á sama hátt og aðrir kjósendur. Því næst skulu þeir kjósendur aftur kallaðir fram eftir stafrófsröð, sem nefndir eru í 39. gr. fyrri málsgrein, til að greiða atkvæði á meðan seðlaforðinn endist.

Efri deild Alþingis, 15. ágúst 1913.

Sig. Eggerz,
formaður.
Með fyrirvara.

H. J. Kristófersson,
framsögum. og skrifari.

G. Björnsson.